

7. Měnové podmínky

Pokračující měnová expanze

Pokles úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit a výnosové křivky, které ztrácejí na své strmosti, indikují další pokles inflačních očekávání. Roční sazba PRIBOR klesla z lednových 0,86 % na 0,74 % v září (o 0,12 pb. klesla zprudka i od října do listopadu). Zásoba peněz činila závěrem 3. čtvrtletí 3 175,7 mld. korun a meziročně stoupla 5,1 %. Expanzivní charakter měnových podmínek je patrný i proti podstatně slabšímu tempu nominálního HDP (+1,2 %). Růst zásoby peněz táhly výrazně rostoucí zůstatky na běžných účtech firem (+18 % meziročně), objem tzv. quasi peněz, tj. vkladů se splatností a výpovědní lhůtou, meziročně klesl (-3,1 %).

Firmy neinvestují a hromadí peníze na běžných účtech - meziroční růst o 104 mld. korun; tento jev započal v pololetí 2012 během recese

Domácnosti zvýšily vklady na běžných a žirových účtů meziročně o 66 mld. korun - v samotném 3. čtvrtletí jen o 10,6 mld. korun -, ale podniky o 104 mld. korun. Pokračuje tak hromadění peněz firem bez jejich užití na investice. Na termínovaných firemních depozitech (vkladech se splatností a výpovědní lhůtou) však 32 mld. ubylo, což může signalizovat, že podniky přeskupují své úložky směrem k pohotovějšímu využití. Mluví pro to i očekávání z konjunkturních průzkumů, podle nichž firmy v průmyslu počítají pro rok 2014 s růstem investic o 2 %, převážně však do oprav a údržby stávajících zařízení. I tak však je soustředování peněz firem dc termínovaných i netermínovaných depozit druhé největší za posledních šest let

Netermínované vklady domácností s nejslabším přírůstkem z posledních osm let,...

Nepříliš dobrá příjmová situace domácností oslabuje intenzitu úložek. Jejich netermínované vklady sice rostou, ale meziroční přírůstek byl koncem září nejnižší od srovnatelného období roku 2005. V posledních třech letech má klesající tendenci. Od konce 3. čtvrtletí 2010, kdy činil meziročně přes 163 mld. korun, byl přírůstek v dalších letech vždy nižší. Příčina leží ve slabém růstu hrubého disponibilního důchodu domácností. Ten se za předchozí čtyři čtvrtletí (údaj za 3. čtvrtletí 2013 ještě není znám) zvyšoval meziročně v průměru jen o 2,3 mld. korun, tj. +0,4 % a ovlivnil i slabé tempo růstu výdajů na konečnou spotřebu (+0,3 % nominálně) a přírůstek hrubých úspor (+1,9 %).

... ale přesto byly jediným faktorem růstu depozit českých domácností, protože stavy peněz na termínovaných vkladech opět dále klesly

Přitom i tyto klesající přírůstky netermínovaných vkladů představují prakticky jediný faktor růstu depozit domácností, neboť na jejich termínovaných vkladech ubylo meziročně 32,3 mld. korun - stavy vkladů se splatností (-39,5 mld. korun) klesají už pět čtvrtletí za sebou. Vklady domácností s výpovědní lhůtou sice koncem 3. čtvrtletí meziročně vzrostly, ovšem během 2. i 3. čtvrtletí se rovněž snižovaly.

Nízký meziroční přírůstek úhrnu netermínovaných a termínovaných vkladů českých domácností byl ukazuje na jejich problémy i v hospodaření s penězi.

Slabé tempo úvěrů firmám bez jasného trendu

Růst domácích úvěrů o 3,1 % meziročně byl větší měrou ovlivněn zvýšením čistého úvěru vládnímu sektoru (+5,1 %, centrální vládě +6,5 %). Úvěry firmám zřetelně neožívají. Po pěti čtvrtletích poklesu tempa (do konce roku 2012) se z nepříznivého trendu sice vymanily, ale bez zřetelné dynamiky - ve 3. čtvrtletí se jejich růst sice meziročně zvýšil (+1,2 % po +0,4 % z 2. čtvrtletí), ale přírůstek ve výši 11,6 mld. korun byl třetí nejslabší od 1. čtvrtletí 2011, kdy úvěry firmám obnovily růst.

Opět mírný růst zadlužování domácností u bank, u nebankovních zprostředkovatelů pokles

Zadluženost domácností se v roce 2013 mírně zvyšuje. Ve 3. čtvrtletí stoupla podle dat z měnového přehledu meziročně o 4,3 % po 3,9 %, resp. 3,7 % z předchozích dvou čtvrtletí. Po dvou letech redukce na spotřebu však již bylo ve 3. čtvrtletí jejich meziroční snížení nepatrné (-0,1 %). Může signalizovat změnu vyvolanou „vynuceným“ zadlužováním, které plyne z nelepších se finanční situací domácností. Dokreslovalo to i oživení úvěrů domácnostem od nebankovních zprostředkovatelů z 1. čtvrtletí 2013, ale ty ve 2. čtvrtletí meziročně jen stagnovaly a poté je ve 3. čtvrtletí vystřídal pokles. To však může být způsobeno i možností, že i nebankovní zprostředkovatelé už více zohledňují riziko a žádosti o úvěr odmítnou (jejich počet není možné zjistit).

Hypoteční úvěry rostou, úvěry od stavebních spořitelů klesají

Po půldruhém roce slábnoucí dynamiky úvěrů na bydlení se jejich přírůstek ve 3. čtvrtletí zvýšil (+5 % meziročně) díky růstu hypotečních úvěrů (+6,4 %). Dál se však prohloubil propad řádných úvěrů od stavebních spořitelů (-11,1 %), poklesy překlenovacích úvěrů už ale byly mírnější (-1,4 %). Může to indikovat znovuoživení zájmu o tyto půjčky, který předchází tři roky upadal zřejmě i vlivem nejistoty ohledně podmínek tohoto produktu a jeho poskytování.

Úvěry živnostníkům klesají od konce roku 2009

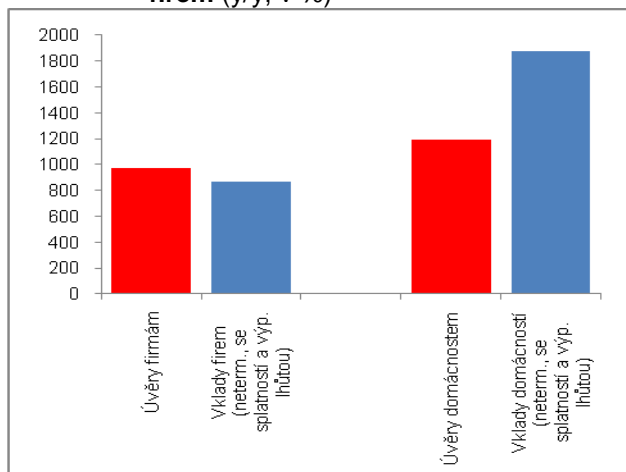
Dlouhodobé bankovní úvěry domácnostem ve výši 1059 mld. korun¹ rostou rychleji (+4,3 %) než jim celkově poskytnuté úvěry (1160,6 mld. korun, tj. +3,6 %). Příčinou je pokles úvěrů na spotřebu (194,1 mld. korun, -0,1 %). Na celkových úvěrech domácnostem tak participují úvěry na bydlení poskytnuté obyvatelstvu ze 72 %, ze 17 % pak úvěry obyvatelstvu na spotřebu. Pohledávky domácností na kartách a kontokorentech, které jsou jejich součástí, už dvě čtvrtletí v řadě klesají (u kontokorentů se však pokles zmírnil). Zbytek tvoří zadluženost živnostníků, neziskových institucí sloužících domácnostem (NISD), ostatní úvěry obyvatelstvu a společenstvím vlastníků jednotek. Úvěry živnostníkům od posledního kvartálu 2009 každé čtvrtletí meziročně klesají.

Rizikové úvěry na bydlení stouply meziročně o 1,2 mld. korun na 28,5 mld. z celkových 836 mld. korun

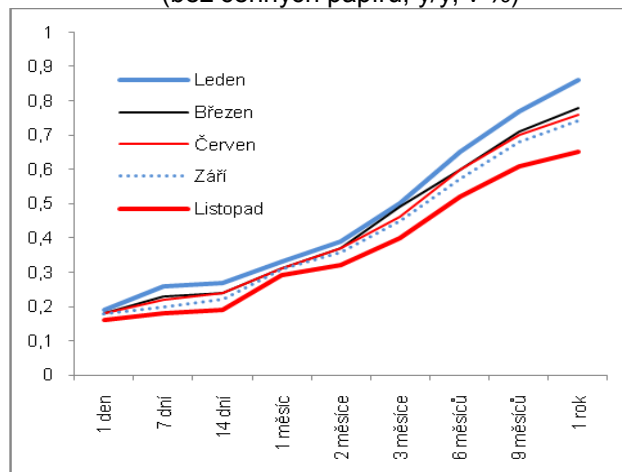
Riziko v zadluženosti sektoru domácností stoupl. Jejich úvěry v selhání (59,7 mld. koncem 3. čtvrtletí) tvořilo 23,8 mld. rizikových úvěrů na spotřebu a 28,5 mld. úvěrů na bydlení. Celkový objem těchto rizikových úvěrů domácností vč. NISD stoupl meziročně o 1,8 %, mezikvartálně přitom o celé procento. Rychleji se zvýšily rizikové úvěry na spotřebu (+1,2 %), zejména kontokorenty (+9,7 %).

Meziroční zvýšení úvěrů v selhání u sektoru domácností sice již není tak prudké jako v posledních třech měsících roku 2012 (+6,9 %) a 1. čtvrtletí 2013 (+8,1 %), představovalo však miliardu a u úvěrů na bydlení dokonce 1,2 mld. korun. Rizikové úvěry na spotřebu se meziročně o 111 milionů snížily.

Graf č. 19 Termínované vklady domácností a firem (y/y, v %)

Graf č. 20 Úvěry firmám a domácnostem (bez cenných papírů, y/y, v %)

Pramen: ČNB, vlastní počty

¹ Vč. úvěrů neziskovým institucím sloužícím domácnostem.

